

„Őrizzük, tartsuk fenn emlékeinket,
gyűjtsük össze töredékeinket,
nehogy elveszenek végleg,
s ezáltal is üresebb legyen a múlt,
szegényebb a jelen és kétesebb a jövő.”

Cato

Válogatás a „Fehérpartok” alján címmel készülő
helytörténeti kiadványból.

(szerkeszti: Heinrich Pál)

Háromezer ember vett részét a vasárnapi bala- tonaligai kiránduláson

Reggel 7 órakor indult és éjjel 2 órakor érkezett haza a kirándulók vonata. –Képek az aligai strandról. –A vasúti dalárda kitűnő szereplése. –Az Aligán táborozó cserkészfiúk örtüze mellett. –Egy kis baleset.

Balatonaliga, 1925. július 19.

A szóbeszéd azt tartja, ami nehezen sikerül, az rendszeren jól sikerül. E példabeszéd igazságát felette tapasztalhattuk a Székesfehérvári DV. Műhelyi Dalegylet tegnap rendezett aligai kirándulásán, amely úgyszólván túlon túl jól sikerült. Tulajdonképpen egy héttel ezelőtti időpontra tervezték ezt a balatoni kirándulást, akkor azonban szomorúan mostoha volt az idő, úgyhogy az aligai út elmaradt –tegnapra. Tegnap azután, mintha az égiek kárpótolni akarták volna a derék vasutasokat, olyan gyönyörű napsütéses vasárnapra virradt a város, hogy kirándulók kívánva sem kívánhattak volna alkalmasabb időt a fürdőzésre.

Vasárnap reggel 6 órakor már népesedni kezdett az állomás környéke. Sűrű csoportokban dús elemózsiás csomagokkal érkeztek a kirándulók. A hatalmas csarnokban készen állt a különvonat, 38 személykocsiból álló hosszú-hosszú szerelvény, amelyen minden talpalattnyi hely megtelt. A vonatindulás előtt a DV. műhely fúvós zenekara játszott. Egy pillanatra a világháború vérzivatarába induló katonák jutottak az ember eszébe. Akkor is ilyen nagyon sok ember sürgött –forgott a peron környékén; akkor is harsogott a zene s akkor is ilyen végelethetetlenül hosszú volt a vonat.

Pontosan 7 órakor hagyta el a kirándulók vonata az állomásépületet. Bizony, bizony nehezen vonszolta a lokomotív a nagy terhet, mégis pihenő, megállás nélkül futott egészen Balatonaligáig. Útközben nagyon sok lemaradottnak integettek a kocsikból szívélyes Istenhozzádot. Azok azonban derűsen visszakiabáltak:

–Megy még ma vonat Balatonaligára! Ha megkésve is, de ott leszünk!

Balatonaliga. Népvándorlás. A régi jó időkben, ilyen vasutas kirándulások idején látott csak ez a balatoni fürdőhely akkora tömeget, mint a mostani. Valósággal hömpölygött a néparadat végig a telepi villasoron az

Aliga és Világos közt húzó partszakaszra, ahol a vasúti töltés és a víz között árnyékos erdőn, hűvös fák alatt üttött tanyát a kirándulók sokasága. Egyetlen fürdőkabinn lett ez a kis erdőszalag, mely kifogyhatatlanul ontotta magából az embereket. Kisvártatva száz és száz fürdőző lubickolt a magyar tenger vizében.

Délután a parton felharsant a vasúti zenekar. Egyik zenedarab a másikat követte: fokozatosan kellemesebb és felejthetlenebb lett a hangulat. A part egy másik szakaszán vidáman pergett a szerencsekerék, derék nyomdászaink szállították Aligára a nyereménytárgyakat. Másutt ambiciózus futballisták treniroztak egynemely barátságos mérkőzésre... szóval lehetetlen egy hírlapi közlemény keretében leírni mindazt a sok szórakozást, életre támasztani azt a derűs, felejthetetlen hangulatot, amely az aligai kirándulók tegnapi vasárnapját bearanyozta.

A parton mézeskalácsos állított sátozt, de nagyon sok volt a cukorka árusok és amolyan vásárfiadolgokat árusító kereskedők száma is. A villasor végén ikszlábú asztalok mellett hevenyészett korcsma. Fáradhatatlanul mérték itt a megszámlálhatatlan mennyiségű fröccsöket és lankadatlanul csapolták a sört. Na és a nyalóka! Rengeteg sok volt belőle. 1500 koronáért adták párját, de ha mégegyszer annyit hoztak volna, mint amennyi az árusítók készlete volt, a végén az is elkopott volna...

Az Aligán táborozó cserkészfiúk nem tudták mire vélni a fürdőhely eme szokatlanul nagy látogatottságát.

–Ekkora tömeget még nem láttam –mondta munkatársunknak egy cserkészparancsnok. –Talán eljött az egész Fehérvár? Nincs egy talpalattnyi hely a vízben, hogy mi is elférnénk. Elveszíték tőlünk a Balatont.

A cserkészekről egyébként külön meg kell emlékeznünk néhány sorban. Három csapat táborozik most Aligán. A hatvani Turul csapat, 42 fiú, gyönyörű tábor; a Budapesti Német-utcai polgári iskola cserkészcsapata, s az Ezermester cserkészek. A kirándulók közül sokan megtekintették a táborokat. Az Ezermestereké valóságos kis tündérváros. Szabályos utcák, gyönyörű park, szökőkút, Lánchíd, Horthy Miklós tér, Winetton utca., Rádió...telefon. Legmodernebb kényelem egy hónapon át 140 budapesti cserkészfiúnak. Ide tartozik a Német-utcai polgáristákkal együtt táborozó Kolping öregcserkészek tábori ünnepségének megemlézése is. Este 9 órától 11 óráig tartott lobogó örtűz mellett. Pompás műsor...állandó derűtség...gyönyörű hangulat...

A délelőtti és délutáni balatoni személyvonatokkal érkeztek Aligára a különvonatról lemaradottak és a később induló fehérváriak. A fürdőzők száma tehát állandóan szaporodott. Nagyon sokan érkeztek autóval és motorkerékpárral is, de sokan voltak, akik biciklivel vágtak neki a balatoni útnak. Egyik kerékpárost baleset is érte. Szabó Péter SZTC biciklista Lepsény mellett leesett a gépről és olyan erősen összezúzta az arcát, hogy a lepsényi orvos részesítette első segélyben.

Délután 4 és 5 óra között a kirándulók a Rédey- féle

vendéglő kerthelyiségébe vonultak. Már, aki helyet kapott. Mert nemcsak, hogy a bor, sör, szikvíz, hanem még a vendéglő valamennyi helyisége, a környék pázsítja is elenyészően kevésnek bizonyult e napon.

Kezdődött a hangverseny. A DV dalárda előadta azokat az énekszámokat, amelyekkel a soproni dalosversenyen fog szerepelni. Így Stojanovitstól a Magyar nótát, Lányi Esti dalát és Révffytől a Bús magyarok imádsága című gyönyörű dalt.

A fiatalság táncre kerekedett a vendéglő nagytermében, kint a szabad ég alatt pedig hegedűszó zengett a balatoni éjszakában. Sok-sok hegedű és imitt amott tárogató. Vidám ének zengett. Fábián

Gyula volt a fedél nélkül maradottak kedvelt szórakoztatója, aki fáradhatatlanul játszott a hegedűjén a szebbnél szebb magyar nótákat.

Este 11 órakor vonult a tömeg az állomásra. A meghosszabbított különvonat tizenkét órára érkezett meg, hogy hazaszállítsa azt a 2000 embert, aki itt maradt a reggel és a délelőtt folyamán Aligára rándult 3000 főre tehető tömegből.

Forrás:

Fejérmegyei Napló, 1925. július 21.

Balatonvilágosi emlékek

Három hajós és a háború II. rész

Én természetesen minden alkalmat megragadtam, hogy vitorlázhassam. Így történt, hogy egy alkalommal a rossz idő miatt nem hozták vissza Akarattyáról a bérbe adott hajót: „Nincs kedve elmenni érte? Csak vigyázzon! Erős a szél.” Dehogynem! Örömmel vállalkoztam rá, ez felért egy elismeréssel. A szél bizony erős volt, raumban mentem, Világosig gyönyörű menet volt. Néha bizony egy kicsit meg is szeppentem, ilyenben még nem volt részem. Néha még mernem is kellett, de hamar kiismertem magam ebben az időben is. Végül halzolni kellett volna, de ezt azért még nem mertem vállalni. Amikor megérkeztem, csak annyit mondott: „Látom, megjött.” Ez megint elismerést jelentett, tán elérkezett az is, amikor az egyik Kölökkel ki akartam menni. „Jó szél van, menjen a Szemtelennel, vigyen magával még valakit.” Ez már végképp elismerést jelentett. Úgy érettségi után történt, így tanultam vitorlázni, hogy senki nem tanított, legfeljebb a Géruzsz rám nézett időnként. Pár szót szólnék a Szemtelentről is. Ez egy 22 négyzetméteres gaffos Ratzjolle volt kitűnő állapotban, hátul a hablécen belül egy kis réztábla hirdette, hogy: készült 1912-ben, Balatonberényben, építette: Nyers János hajóépítő. Így most már ha szabad volt, akármelyik hajót elvihettem. Egy alkalommal, reggel korábban kelve láttam, hogy beljebb gyönyörű szél van, napsütéses, tiszta idő volt. A part felől befelé fúj. Augusztusban történt. Ez egy keleti vihar volt, amit a partról nem láttam. Felszereltem az egyik Kölköt, és mentem raumban egyre kijebb. Igen élveztem a sima vizen a rohanást, de hamar rájöttem, hogy ez több a megszokottnál, ezért megfordultam, hogy visszamenjek, de ez már nem volt ilyen egyszerű. A keleti szél kikerülve a parti takarásból olyan erős volt, hogy kreutzolva nehezen bírtam. Ilyen tapasztalatom sem volt még. Közben egyre jobban sodródtam ki Világos előtt, hogy tovább ne távolodjam, leengedtem a vásznat és lehorgonyoztam. Tulajdonképpen a problémát ezzel megszüntettem, csak az idegesített, hogy otthon reggel keresnek, és nem tudják, hogy hová lettem. Nem akartam, hogy anyám

megijedjen. Kivárhattam volna a végét, de nem lehetett tudni, hogy meddig fog tartani. Vitorlával nem tudtam menni, az evezést meg sem próbáltam. Ezért fogtam egy ruhát, azt körbeforgatva veszélyt jeleztem. Azután vártam. Kis idő múlva láttam, hogy a Géruzsz a motorosával elindul felém. Hozzám érve csak annyit mondott: „Kössön rám, vegye fel a horgonyt.” Kint sem magyarázkodtam, csak annyit mondtam: erős volt a szél, és otthon nem tudták mi van velem. Ezért integettem, de különben semmi gondom nem volt. „Jól csinálta” – csak ennyit mondott.

Így teltek a nyarak a 30-as évek közepén. Géruzsz egyre több munka foglalta le, a siófoki BYC-nek is a hajósmestere volt, de ezt akkor már lemondta, mert ennyit nem bírt. 1938 nyarán történt, hogy egy alkalommal a kezembe nyomott egy papírt, amelyben az állt, hogy a BYC Aliga-világosi osztálya most vett új dingijét milyen feltételekkel lehet igénybe venni a klubtagoknak. „De hát!” – akartam mondani. „Menjen el Kleidyn Hugóhoz, ő a klub főtitkára, fent lakik a felső villasoron” – folytatta. Amikor felmentem hozzá, kedvesen fogadott, gondolom, talán már tudott rólam. Így lettem BYC-tag, és megkaptam a dingit nyár végéig. A következő évben megbízott, hogy legyek az osztály kapitánya, összeszedtem a vitorlázó fiatalságot, nagyjából ismertem mindenkit, egykorúak voltunk. Még azon a nyáron jól sikerült vitorlás felvonulást is rendeztünk Aliga és Világos előtt. Vagy húsz hajó jött össze, persze zömmel dingik, de igen látványos megmozdulás volt. Az osztálynak volt pénze, ezért minden évben vettünk egy dingit, majd 1942-ben egy kalózt. Ebben az időben a BYC osztályok között a miénk volt az egyik legeredményesebb. Nálunk volt Dömök Pista, Puskás Ubul, Becker Ákos – Jordán unoka -, Schmidt Gyuszi, az Ertl testvérek. Én akkor már állásban voltam, így már keveset tudtam lent lenni, de a vitorlázóélet megindult. 1942 őszén bevonultam katonának, így számomra megszakadt a vitorlázás. Géruzsz ekkor már egy vízparti telken építette a házat, műhelyét, nagy tárolóhangárral. Mindezt a munkájával

teremtette meg és némi segítséggel, amiről még szólok. 1945-ben Világosra is elért a háború. Gérusz tragikus körülmények között elvesztette feleségét, az oroszok agyonlőtték. Egyedül maradt a kisfiával. 1946-ban kerültem haza a fogságból. Világosra ezután már nem mentem. Nem is volt hová, mert kényszerű okok miatt házunkat el kellett adni. Az 50-es évek végén még találkoztam Gérusz mesterrel, később már nem, de mindig nagy megbecsüléssel és tisztelettel gondolok rá. Vagy tíz évvel ezelőtt Balatonfüreden a kikötőben sétálva –akkor még volt lehetőség kikötésre – a sok műanyag hajó között észrevettem egy alacsony árbotot, vastag faszálinggal. A kis hajó szinte eltűnt a többi között. Közelebb menve egy Ratzjollét láttam kítűnő állapotban. Ismerősnek tűnt, s közelebről megnézve a széles ferde tükrön előtűnt a hajó neve...Szemtelen! A réztábla is rajta volt, készült 1912-ben, Balatonberényben, építette: Nyers János hajóépítő. Remélem, hogy a hajó Gérusz mester leszármazottjainak tulajdonában maradt, és továbbra is szépen gondját viselik

Forrás:

Hajó, 2003. március

Hírdetés!

Gérusz József

a B. Y. C

siófoki hajómesterének
csónaképítő és kölcsönző
üzeme

Balatonvilágoson

Épít evezős és vitorlás
csónakokat.

Elismerten jó munkát
szállít olcsó árban!

Visszon válasz Ész Balázsnak Almádin

A Balaton hátán habok mennek, jönnek, –
Ön írt nekünk, s mi válaszolunk is Önnek.
Ön, Ész úr, felvonult teljes nagy erővel,
Szembe merve szállni huszonkilenc nővel.
Látszik, hogy még ifjú, és még bohó nagyon,
Hogy így bunkóztatni hagyja magát agyon
Mert ha könnyű dolog díván-párnán ülni,
Még könnyebb mi nekünk Önt úgy lecsepülni,
Hogy éltében többé sohse kapjon merszet:
Szép Aligánk ellen írni galád verset!

Ön azt hiszi, azzal erős csapást osztott,
Hogy megrágalmazza az itteni kosztot,
Mondván, hogy a csirke, mit eszünk kirántva,
Almádi-i béka, onnét ide rántva.
Erre válaszunk az: hogy ha mi két hétben
Egyszer békát eszünk, rántott csirkeképpen,
Önök más ételt ott tán nem is találnak,
Hol „úton, útfélen, úrfika ugrálnak.”
Az Önök békája csupán csibe nálunk,
De Önöknél tán már kiflit sem találunk,
Mert a mit aprítanak Önök a kávéba,
Nem más, mint görbére sült varangy-béka.
És a szakácsné sem kaphat nagyobb bókot,
Mint: hogy kítűnően készít béka-kókot.
– Ezért olyan hideg hát az Önök vére,
Ezért oly jó úszó Almádinak népe,
Ezért mindig elsők az ugrásban Önök,
És kardaluk ezért oly ékesen zönög –
Mert a mit Önöknél nem rejthet el véka,
A szem bárhová néz, minden: béka, béka!...

Mit Ön a kígyóról s bölcsességről elmond,
Azzal mi bennünket kedves Ész úr, nem ront.
Nálunk ész –kis betűs –van egész nagy csapat,
De ott Önön kívül Ész nem igen akad.
A mi bölcsességünk nem kígyótól ered,

De nem is a porban keres küzdőteret.
Önök bölcsességben meg vannak szorulva,
Hogy érte bebújnak – a szűk kígyó-lyukba.
No de e passzusnak legyen azzal vége:
Maradjon Önöknek kígyók bölcsessége.
Míg mi a magunkén élünk békességben,
Mint süllő a vízben, mint angyal az égben.

Hogy itt minden import, az se igaz, Balázs,
De úgy látjuk, Önnél kéznél van a család.
Fennen dicsekedik Haypál Erzsébettel,
Kiról ottan készült a Matrikel –Zettel.
De csak véletlen volt, hogy ott jött világra,
Míg itt, ha egy évet tekintünk mi hátra,
Látjuk, hogy Karika, legcsemetébb Szászunk
- Kinél pirosb almát egy fáról se rázunk -
Aliga gyermeke, legalaposabban,
Aliga derűje fénylik, mosolyg abban.
És ha jövő évre Balázs ide rándul,
Meg se tud mozdulni a sok új babátul.
Legifjabb Kluzsinszky, Bartha, Kossutányi
- Ők lesznek Balaton legszebb kis leányi;
S az apró Bakonyi és a pici Hübner
– Azoknál szebb fiú amott sohse tűn fel.
Sőt mi reményinket úgy srófoljuk már fel:
Lesz kis Waltersdorfer, s egy parányi Adler!...

Ami a romokat illeti, jó szomszéd,
Mikről Ön naivan sűrű fátyolt von szét,
Az Ön szavát hallva, hitelt adunk annak,
Hogy ott régi romok fölös számban vannak.
És nagyon sajnáljuk, hogy Ön, kedves Balázs,
Kinek szíve-lelke csupa láng és parázs,
Fiatalos hévvel és epedő vággyal,
Küzködik sok rommal, régi skatulyával.
Mi közöttünk nincs rom, s nem is leszen soha –
Mért nem jön hát ide és miért ment oda?

Hisz nem öröm Önnek, s nem dicsőség, holmi
 Kiégett, beomlott romot ostromolni,
 A mely már a talpán alig képes állni,
 És nem tud egyebet, mint –kapitulálni.
 Kinek még oly kevés éveinek sora
 Mint Önnek, –és száraz s jó a puskapora,
 Az csak akkor boldog, hogyha harcol, fárad,
 Nem romot keresget, hanem erős várat.
 Várat, melynek tornyát büszke bástya ójja,
 Röpke szélben szállong győztes lobogója,
 A melynek tetejét nem borítja homok...

–Ilyenek vannak itt; Almádiban –romok.
 Ön mondá, s mi hisszük, –sőt mi több, tudjuk,
 Velük mi a versenyt bizony nem is futjuk.
 Csak nem kél versenyre a sas, sündisznóval?!...

Isten áldja, Balázs. Köszöntjük sok jóval!
 Balaton-Aligán, 1906. VIII. 18.

AZ ALIGAI NŐK LIGÁJA.

Forrás:

Székesfehérvári Hírlap, 1906. augusztus 26.

Sorra visszakérik Balatonvilágoson is a kilépési nyilatkozatot.

Az elmúlt gazdasági év után a balatonvilágosi Petőfi tsz-ben jó pár család körében a bizonytalanság uralkodott. A bizonytalankodók arról beszélgettek, hogy a tsz-ben a rossz vezetés és munkaszervezés következtében előbb vagy utóbb úgyis felbomlik a szövetkezet. A bizonytalankodók azt mondogatták, jobb szabályszerű kilépéssel megelőzni ezt, mintsem hogy felkészületlenül érje az embert a várható nagy felbomlás.

Mi volt az, amit a szövetkezetből kilépni szándékozók kifogásoltak? A Petőfi termelőszövetkezetben négy éves fennállása óta ötször volt elnökváltozás. Az eddigi elnökök hibája általában az volt, hogy befolyásolhatók voltak, nagyobbjára a munkakerülők által. A jóindulatú, jószándékú tagok javaslatát nem igen fogadták el a régi elnökök. A dolgos, igyekvő tagok javaslatainak meghallgatása helyett, mint legutóbb is, Baranyai Mihály volt elnök, saját feje szerint cselekedett, munkájába beleszólást nem tűrt. Ennek következtében a tsz-ben fejetlenség uralkodott, s kisebb csoportok „klikkek” alakultak. Így aztán persze, hogy nem lehetett eredményes a gazdálkodás. Tavaly a kukoricát mindössze egyszer kapálták meg. A többi növényápolás sem volt gondosabb és év végén a tsz 20-23 ezer forint deficittel zárt.

Négy hónappal ezelőtt azonban a tagság új elnököt választott s azóta gyökeresen megváltozott itt minden.

Szekeres János hozzáértő „gazdaszemmel” irányítja a szövetkezetet. Mikor átvette a tsz vezetését, egyik első teendője az volt, hogy a kapásnövények területét felosztotta családok között, amit tavaly a régi elnök elmulasztott. A munkák időbeni elvégzésére mozgósította az asszonyokat is. Az új elnök jó példával mutatkozott be a tagságnak. A maga családjára is ugyanúgy kiosztotta a kapálást, mint a többiekére. Munkájára nézve mindig az jellemző, hogy igazságos és mindenben a közösség előnyét nézi.

A helyes agrotechnika, a jó munkaszervezés mellett, a kalászosok, a növényápolási munkák gondos elvégzése után pedig a kapások szép fejlődésnek indultak. A kilépni szándékozó tagoknak újra megjött a kedvük s szorgalmasan kezdtek kijárni a közös munkára. Elérkezett az aratás. A kilépni akarók is alig várták, hogy a dobba kerüljenek a kévek: „, hogy fizet vajjon a gabona?” Végre elérkezett az idő: buzából holdanként elérte a 10 mázsát, rozsból a 9-et, őszi-árpából pedig a 13-at. Ezzel szemben a község egyénileg gazdálkodóinak csak 6-8 mázsát hozott holdanként a gabonatermés. Az eredményeket látták a kilépni szándékozók, sorra kezdték visszakérni a már korábban beadott kilépési nyilatkozatokat.

Király János, aki már negyedik éve tsz-tag, mint mondotta – a rossz vezetés és szervezetlenség és az ebből adódó vi-szálykodások miatt akarta elhagyni a szövetkezetet.

– De most, miután a tsz vezetése megszilárdult, az elsők között voltam, aki elhatároztam, hogy visszamaradok. A jó vezetés mellett a tsz eredményei is s a terméseredmények-ből világosan láttam, hogy a közösben kifizetődöbben lehet gazdálkodni. Eddig 352 munkaegységet szereztem s ezért előlegként közel 20 mázsa kenyérgabonát kaptam, amelyből 12 mázsát szabadpiacra viszek, a többit pedig megtartom kenyérnek a családom részére. A munkaegységeimre kapott takarmánygabonából azonban egy szemet sem adok el, mert hat hizóm van. Úgy számítom, hogy ezek a hizók decemberre meghíznak s belőlük ötöt szintén eladok. Ezenfelül még van egy tehenem és egy előhasi üszöm is. Az előhasi üszömet zárszámadás után akarom vásárra vinni. S az így összejött 20-25 ezerforintból megveszem a Balaton partján már előre kiszemelt házat. A vásárolt kis házunk udvarára szép számmal tudok vinni a háziállatokból is. A megmaradt egy darab 25 liter tejet adó tehenem, amely négy tagú családom tejjelátását biztosítja. Ezenkívül 80 darab baromfival, 12 libával és 20 magkacsával tudom benépesíteni az udvart.

Az őszig még 450 munkaegységet szeretnék elérni. S a ház megvétele után ebből még jutna a családnak téli ruházkodásra és kisebb-nagyobb bútordarabok vételére is.

Ezek után most már gondolatomból kivettem azt, hogy itthagyjam a tsz-t. Mert családom életszínvonalának az emelkedését csakis a közösben látom biztosítva –fejezte be mondanivalóját Király elvtárs.

Király Jánoshoz hasonlóan a másik 8 kilépni szándékozó tag is visszavonta nyilatkozatát. Ez érthető is, mert munkaegységükre 4-5 kiló kenyérgabona és egy kiló takarmánygabona és majd ugyanennyi kukorica jut a több, mint 12 forintnyi készpénz mellett. De ezenkívül a tagság a tavalyitól eltérően az idén már kapott mákot, borsót, lencsét, sőt az új elnök, a tsz tagságának még külön-külön 10 mázsa tüzelőt is juttat. A tavalyi 1 kiló burgonya helyett pedig 2 kilót kapnak munkaegységenként.

Forrás:

Veszprém megyei Népiújság,
 1954. július 20. /170.sz. (p.4.)